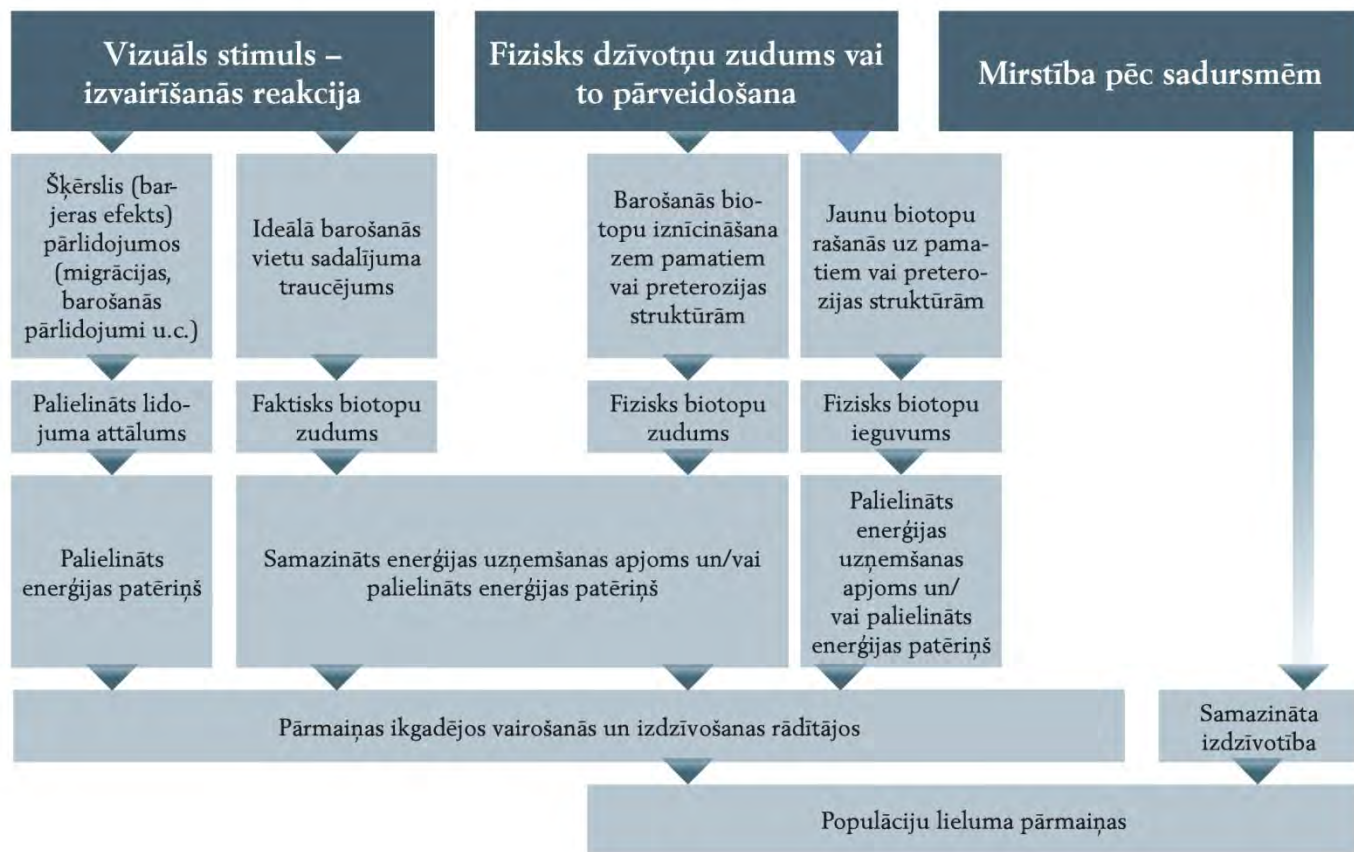

Ietekmes izvērtējums uz putniem: citu valstu pieredze

Rolands Lebus

Seminārs “Potenciālo vēja elektrostaciju izvērtējums pēc to iespējamās ietekmes uz putniem un sikspārņiem”

2013.gada 8.novembris, Usmas kempings (Ventspils novads)

Sekojošā diagramma apraksta triju negatīvu vēja parku radītu faktoru (augšējie 3 lauki) ietekmi uz putniem un to, kā tie var ietekmēt izdzīvošanas un reproduktīvos rādītājus, un rezultātā radīt visas (visu) populācijas (populāciju) lieluma izmaiņas. Ja ietekme realizējas šādā veidā, tad ietekmi var uzskatīt par būtisku vai ļoti būtisku, līdz ar to šādi atsevišķu vēja elektrostaciju (VES) vai vēja parku projekti nav pieļaujami.

Līdz ar to, ļoti svarīga vēja parku attīstības plānošana un telpiska analīze pirmsbūvniecības stadijā, lai novērstu potenciālas būtiskas ietekmes uz putniem un sīkspārņiem, kā migrējošām, tā lokālām populācijām (ligzdotājiem un neligzdotājiem).

Diagramma no R.Lebusa publikācijas “Vēja elektrostacijas – labās un sliktās” žurnālā “Putni dabā” 2010, Nr.3-4). Avots: Fox, A.D., Desholm, M., Kahlert, J., Christensen, T.K., Petersen, I.K. 2006. Information needs to support environmental impact assessment of the effects of European marine offshore wind farms on birds. Ibis 148 (supplement): 129-144.

Ietekmes veids un mērogs lielā mērā ir atkarīgs no sugas, tās bioloģijas un statusa tāpat kā no plānoto/plānotās VES vai plānotā vēja parka izvietojuma, lieluma un konstrukcijas. Līdz šim veiktie pētījumi pierāda, ka pareizi izvietotās vietās atsevišķām VES vai vēja parkiem nav vai ir neliela ietekme uz putniem. Turpretim, to koncentrācijas vietās vai zemu izvietotās pārlidojuma trasēs izvietotiem parkiem var būt liela vai pat ļoti liela ietekme.

Literatūrā aprakstītā vēja parku negatīvā ietekme uz putniem īsumā ir sekojoša:

- ✓ Sadursme ar rotējošiem VES spārniem, ar VES torņiem vai ar saistītu infrastruktūru, tādu kā gaisa elektrolīnijām, tāpat kā putnu iekļūšana turbulenta gaisa plūsmā aiz turbīnu spārniem, kas visos gadījumos rada ievainojumus vai letālu iznākumu;
- ✓ Traucējuma rezultātā samazinās piemērotā dzīves telpa ap atsevišķām VES vai visā vēja parkā. Samazinātas ligzdošanas sekmes vai izdzīvošanas apstākļi var būt gadījumos, kad putniem piemēroti biotopi kļūst neizmantojami un nav piemērotu alternatīvu. Traucējumu var izraisīt VES un/vai transportlīdzekļu (sauszemes vai ūdens) klātbūtne, kā arī cilvēku klātbūtne, tajā skaitā VES izbūves laikā.
- ✓ Šķēršļi (barjeras) pārlidojumu ceļā izjauc ekoloģiskās saites starp barošanās, ziemošanas, ligzdošanas un spalvmaiņas teritorijām. Palielinātais pārlidojumu attālums ap vēja parkiem palielina enerģijas patēriņu, samazinot putnu izdzīvošanas iespējas. Šajos gadījumos vislielākā ietekme ir lieliem vēja parkiem vai daudzu vēju parku radītam kumulatīvam efektam.
- ✓ Biotopu pārveidošana vai to zudums, kas saistīts ar vēja turbīnu vai ar tiem saistītās infrastruktūras izbūvi.

Avots: Hötker, H., Thomsen, K-M & Köster, H. 2004. Impacts on biodiversity of exploitation of renewable energy sources: the example of birds and bats – facts, gaps in knowledge, demands for further research, and ornithological guidelines for the development of renewable energy exploitation. http://www.batsandwind.org/pdf/impacts_on_biodiversity_of_renewable_energy.pdf

Nozīmīgākie vadlīniju un politikas dokumenti

7.5 rezolūcija “Vēja elektrostacijas un migrējošās sugas” (Bonnas konvencijas dalībvalstu 7. tikšanās, Bonna, 2002. gada 18.–24. septembris. Vadlīniju izstrāde saistīta ar migrējošo putnu un sikspārņu aizsardzību.)

Wind farms and birds: an updated analysis of the effects of wind farms on birds, and best practice guidance on integrated planning and impact assessment (Bernes konvencijas biroja tikšanās, Strasburga, 17.09.2013. Vadlīniju izstrāde saistīta ar Putnu un Biotopu direktīvām.)

Wind energy developments and Natura 2000: EU Guidance on wind energy development in accordance with the EU nature legislation. European Commission, October 2010.

BirdLife International nostāja par vēja parkiem un putniem (akceptējusi Putnu un biotopu direktīvas darba grupa 2005.gada 9.decembrī). Tā, kā Latvijas Ornitoloģijas biedrība (LOB) Latvijā pārstāv *BirdLife International*, tad LOB nostāja ir identiska *BirdLife International* nostājai.

7.5 rezolūcijā “Vēja elektrostacijas un migrējošās sugas”, kas sagatavota Bonnas konvencijas dalībvalstu 7. tikšanās laikā, norādīti pasākumi, kas dalībvalstīm jāveic, lai aizsargātu migrējošās sugas no VES negatīvās ietekmes:

1. izdalīt teritorijas, kurās migrējošās sugas apdraud VES uzstādīšana un teritorijas, kur VES uzstādīšana ir izvērtējama migrējošo sugu aizsardzības nolūkā;
2. piemērot un stiprināt visaptverošas stratēģiskas ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras, vietās, kur tiek plānota nozīmīga vēja enerģijas izmantošana, lai noteiktu piemērotākās būvniecības teritorijas;
3. novērtēt iespējamās negatīvās VES ietekmes uz vidi, īpaši migrējošām sugām, pirms VES būvniecības atļauju izsniegšanas;
4. novērtēt uzbūvēto VES kumulatīvo ietekmi uz migrējošām sugām;
5. ievērot piesardzības principu VES parku attīstībā un attīstīt VES parkus, ņemot vērā ietekmes uz vidi novērtējuma datus un monitoringa informāciju, un izvērtēt informāciju, kura tiek iegūta telpiskas plānošanas procesā.